

Õiguskantsler

Teie 19.04.2022 nr

Meie 23.05.2022 nr 7-5/220713/2202738

Laulasmaa Kooli tegevuskoha muutmine

Lugupeetud avaldaja

Soovisite õiguskantsleri hinnangut, kas Lääne-Harju Vallavalitsus on järginud Laulasmaa Kooli Lehola koolimajas õppetegevust lõpetades hea halduse põhimõtet. Küsisite ka, kas lastel ja nende vanematel on õigus kaasa rääkida õppetegevuse koha muutmise asjus, nii nagu see õigus on kooli ümberkorraldamise puhul.

Mõistame Teie muret, et vanemad võidakse jätta otsuse tegemisest kõrvale. Siiski ei ole Lääne-Harju vald Lehola koolimajas õppetegevuse lõpetamist ette valmistades eksinud hea halduse tava vastu. Lehola koolimajas õppetegevuse lõpetamise kohta pole veel otsust tehtud, küll aga on plaani tutvustatud Laulasmaa Koolile, kooli hoolekogule ja vanematele. Peale selle on kokku kutsutud töörühm Laulasmaa Kooli tegutsemiskohtade struktuuri muutmise planeerimiseks.

Kuigi kooli tegutsemiskoha muutmisele ei ole seaduses kehtestatud samasuguseid reegleid nagu kooli ümberkorraldamisele, tuleb ka tegutsemiskoha muutumisest peredele aegsasti ette teatada ja anda mõistlik aeg plaanitava muudatusega kohanemiseks. Oluline on seegi, et tegutsemiskoha muutmiseks on vaja muuta kooli põhimäärust ning need muudatused tuleb enne vastuvõtmist samuti kooliperega läbi arutada. Seega tuleb koolipere muudatuse aruteludesse sisuliselt kaasata ja nende arvamus ära kuulata. Haridus peab jääma lastele kättesaadavaks ja kooliskäimine ei tohi muutuda ülearu koormavaks.

Kui Lehola koolimajas kooli õppetegevuse lõpetamise kohta on otsus tehtud ja Te leiate, et selle otsusega rikutakse Teie või Teie lapse subjektiivseid avalikke õigusi (õigusi, mida seadus inimesele annab), on Teil võimalik pöörduda [Tallinna Halduskohtusse](#). Õiguskantsler ei saa anda siiski hinnanguid vaidlustamise väljavaate ega tulemuse kohta.

1. Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) § 37 lõikes 1 on sätestatud, et igaühel on õigus haridusele ning kooliealistel lastel on kohustus õppida seaduses määratud ulatuses. Et teha haridus kättesaadavaks, peavad riik ja kohalikud omavalitsused ülal vajalikul arvul õppeasutusi (PS § 37 lg 2). See tähendab, et riik ja kohalikud omavalitsused kohustuvad tagama igale koolikohustuslikule lapsele juurdepääsu haridusele nii, nagu seadusandja loodud haridussüsteem võimaldab. Riigikogu peab nende kohustuste täitmiseks looma õigusliku raamistiku, põhiseadus ei sätesta haridussüsteemi (sh koolide asukoha ja struktuuri või selle muutmise) kohta täpsemaid nõudeid.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

PS § 37 lõike 4 järgi on laste hariduse valikul otsustav sõna vanematel. See tähendab, et vanemal on õigus valida lapsele kool olemasoleva haridussüsteemi piires. Näiteks ei pea vanem panema last avalik-õiguslikku kooli, vaid võib valida erakooli, vanem saab seaduse järgi kaasa rääkida lapse õppekava valikul.

2. Riigikogu on hariduspõhiõiguse realiseerimiseks loonud vastava õigusliku raamistiku [põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega](#) (PGS).

PGS § 10 lõike 1 järgi tagab kohalik omavalitsus kõigile koolikohustuslikele lastele õppimiskoha elukohajärgses koolis. Seega tuleb koolikohti luua nii palju, et tagatud oleks põhihariduse kättesaadavus (vt PGS § 6 ja 7). Kuidas kohalik omavalitsus selle kohustuse täidab (kus koolid paiknevad ning kas tegutsetakse ühes või mitmes majas), ei ole seadusega ette kirjutatud, vaid selle otsustab kooli pidaja. See on ka mõistetav, sest kooli pidaja peab saama kooli tegevust kohandada nii, nagu konkreetse kohaliku omavalitsuse olukord seda võimaldab. Nii võib olla otstarbekas pidada ühte kooli mitmes hoones (tegutsemiskohtades), selle asemel et pidada mitut väiksemat kooli. Seejuures võivad põhjuseks olla nii majanduslikud kaalutlused kui ka õppetegevuse korraldamise nõuded ja hariduse kvaliteet.

3. Kui kooli pidaja korraldab kooli tegevuse ümber või lõpetab kooli tegevuse, tuleb muudatused teha kooskõlas PGS §-ga 80. Muu hulgas tuleb teatada kooli ümberkorraldamise ja tegevuse lõpetamise otsusest Haridus- ja Teadusministeeriumile, koolile, vanematele, õpilastele ja õpilaste elukohajärgsetele valla- või linnavalitsustele kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis vähemalt viis kuud enne uue õppeaasta algust (PGS § 80 lg 3). Tegemist on korralduslike nõuetega. Sisulise otsuse selle kohta, kas kool ümber korraldada või selle tegevus lõpetada, teeb kooli pidaja (haridus peab siiski jääma kättesaadavaks).

4. Tegutsemiskoht ei ole iseseisev kool ja seega kooli ümberkorraldamise ja kooli tegevuse lõpetamise sätted tegutsemiskoha muutmisel ei kohaldu. Põhiseadus ei sätesta, kas ja mida peab Riigikogu kooli tegutsemiskoha muutumisel seaduses reguleerima, seda otsustab Riigikogu. Koolide ümberkorraldamise ja tegevuse lõpetamise korral on seadusega ette nähtud, kellele ja kui kaua tuleb otsusest ette teatada. Selle asjaolu põhjal ei saa aga järeldada, et sama regulatsiooni peab kehtestama ka kooli tegutsemiskoha muutmise korral. Kuigi kooli (asutuse) sulgemine ja kooli tegutsemiskoha muutmine võivad inimesele tuua kaasa ühesuguseid tagajärgi, on tegu erineva õigusliku olukorraga. Seega ei ole alust nõuda Riigikogult, et mõlemal juhul peaks kehtestama ühesuguse regulatsiooni. Samuti ei saa nõuda, et seadus peab igal juhul sätestama tähtaja, kui kaua tuleb kooliperlele plaanitavast tegevuskoha muutmisest ette teatada või kellele selline teade tuleb esitada ja mis vormis.

5. Kooli tegutsemiskoha muutmisel kaitseb lapse õigusi kooli põhimääruse muutmise kord. Munitsipaalkoolil peab olema põhimäärus, kus tuleb näidata kooli asukoht ja tegutsemiskohad (PGS § 66 lg 1 p 2). Munitsipaalkooli põhimäärus kehtestatakse kooli pidaja kehtestatud korras. Põhimäärus ja selle muudatused esitatakse kõigepealt kooli hoolekogule, õpilasesindusele ja õppenõukogule, et need saaksid selle kohta oma arvamust avaldada (PGS § 66 lg 2). Seega tuleb kooli tegutsemiskoha muutmisel küsida arvamust hoolekogult, õpilasesinduselt ja õppenõukogult ning muudatuse peab heaks kiitma vallavolikogu.

Tegutsemiskoha muutmist korraldades tuleb vallal ja linnal järgida ka hea halduse tava. Hea halduse tava nõuab, et kui avalik võim teeb inimese õigusi ja kohustusi puudutavaid otsuseid, tuleb kavandatavast otsusest inimest teavitada, otsust põhjendada ja anda inimesele võimalus oma arvamust avaldada (vt ka [Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee hea halduse tava soovitus](#), art 8 ja 10).

6. Laulasmaa Kooli [põhimääruse](#) on kehtestanud Lääne-Harju Vallavolikogu (vt Lääne-Harju [valla põhimääruse](#) § 54 lg 3). Põhimääruse järgi tegutseb Laulasmaa Kool (mis on valla asutus) viies majas: Laulasmaa koolimajas ja lasteaias; Lehola koolimajas ja lasteaias; Klooga koolimajas; Klooga lasteaias ja Karjaküla lasteaias. Järelikult pole Lehola koolimaja iseseisev kool ning selles majas õppetegevuse lõpetamisele ei kohaldu kooli ümberkorraldamist ja tegevuse lõpetamist puudutavad seaduse sätted (PGS § 80).

7. Praegu on vald teinud koolile ettepaneku muuta õppe läbiviimise kohta ja see puudutab vahetult Lehola koolimajas käivaid lapsi. Lastel tuleb hakata käima teises koolimajas ja see võib tähendada, et peredel tuleb oma elukorraldust muuta (kooli ja tagasi liikumise aeg ja viis, kooli ja huvitegevuse aegade sobitamine jne). Niisugusel juhul tuleb teavitada kooli õpilasi ja nende vanemaid muudatusest nii, et neil oleks aega uue olukorraga kohaneda ja asja kohta oma arvamust väljendada.

Vallavalitsus saatis [13.04.2022 Laulasmaa Koolile kirja](#), milles tegi ettepaneku muuta Lehola koolimaja ja lasteaed üksnes lasteaiaks. Seda kirja saab pidada esimeseks avalikuks sammuks Lehola koolimajas õppetöö lõpetamisel. Kirja kohaselt palus vallavalitsus kooli juhtkonnal anda vallavalitsusele teada oma otsusest. Kirjas olid toodud ka põhjendused, miks vallavalitsus sellise ettepaneku tegi. Niisiis ei sisaldanud see ettepanek ühtegi otsust tegutsemiskoha muutmise kohta ega viidet kindlale kavatsusele Lehola koolimajas õppetöö lõpetada.

Laulasmaa Kooli hoolekogu kohtumine Lääne-Harju Vallavalitsuse esindajatega toimus 18.04.2022. Selle kohtumise [protokoll](#)i kohaselt selgitati kohtumisel, et otsust Lehola koolimajas kooli õppetöö lõpetada ei ole tehtud. Meile teadaolevalt ei olnud sellist otsust tehtud ka siinse kirja saatmise ajaks. Ka ei ole selge, et kavas on Lehola koolimajas kooli õppetegevus lõpetada kindlasti 2022/2023. õppeaastast. Vallavalitsus on [19.04.2022 korraldusega nr 407](#) moodustanud töörühma, mis peab välja töötama lahendused ja ettepanekud Laulasmaa Kooli struktuuri muutmiseks. Töörühmal tuleb esitada ettepanekud vallavalitsusele 20.06.2022.

Niisiis on praegu üksnes algatatud arutelud Laulasmaa Kooli Lehola koolimajas kooli õppetegevuse lõpetamise kohta, ühtegi otsust pole tehtud. Kooli juhtkonda ja kooli hoolekogu on plaanist teavitatud ja neile on muudatusi põhjendatud ja selgitatud. Teie sõnul pidi 20.04.2022 valla ettepanekut tutvustatama ka lapsevanematele. Kuna otsust pole tehtud ja kokku on kutsutud töörühm, ei saa praegu ka öelda, et aruteludega ei jätkata või et need on olnud ebapiisavad.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise